

TİCARİ ve DİĞER ALACAKLAR

DOÇ.DR. ELİF YÜCEL

TİCARİ ALACAKLAR (12-)

- İşletmenin ticari faaliyetleri sırasında ortaya çıkan kısa vadeli senetli ve senetsiz alacakları ile bu alacaklarıyla ilgili diğer hesapların izlendiği hesap grubudur.
- Bir yıldan uzun vadeli olan ticari alacaklar ise « 22- Ticari Alacaklar » grubunda izlenmektedir.

DİĞER ALACAKLAR (13-)

- İşletmenin ticari faaliyetleri dışında ortaya çıkan senetli veya senetsiz alacaklarının ve bu alacaklarla ilgili diğer hesapların izlendiği hesap grubudur.
- Bir yıldan uzun vadeli olan diğer alacaklar ise « 23- Diğer Alacaklar » grubunda izlenmektedir.
- Söz konusu alacaklar hesabın borç (sol) tarafında artarken, hesabın alacak (sağ) tarafında azlırlar.

ALACAKLARIN DEĞERLEMESİ

- Senetsiz alacaklar **mukayyet değerle** değerlendirilir.
- Mukayyet değer bir iktisadi kıymetin muhasebe kayıtlarında yer alan değeridir. Kayıtlı değer veya defter değeri olarak da isimlendirilir.
- Mukayyet değer şüpheli veya değersiz alacaklar düşüldükten sonra belirlenir.

ALACAKLARIN DEĞERLEMESİ

- Senetli alacaklar ise **mukayyet değer veya tasarruf değeriyle** değerlendirilir.
- Tasarruf değeri bir iktisadi varlığın veya borcun değerlendirme günündeki peşin değeridir. Bu amaçla alacaklara reeskont uygulanmalıdır.
- Reeskont uygulaması ihtiyarı bir uygulamadır ve kanunen kabul edilmesi için alacak senetleri için reeskont uygulandığında borç senetleri için de uygulanmalıdır.

122 - 222 ALACAK SENETLERİ REESKONTU

137 - 237 DİĞ.ALACAK SENETLERİ REESKONTU

- Dönem sonunda senetli alacaklar tasarruf değeri (sahibi için o gün arz ettiği değer) ile gösterilmesi halinde esasen senedin kırdırılması halinde elde edilecek olan tutar belirlenir. Bu durumda senedin hesap değeri ile peşin değeri arasında oluşan fark alacak senetlerinin reeskontudur ve bu tutar işletme için zarar niteliğindedir. Dolayısıyla hesaplanan bu reeskont **657 Reeskont Faiz Giderleri** hesabına kaydedilir.

122 - 222 ALACAK SENETLERİ REESKONTU

137 - 237 DİĞ.ALACAK SENETLERİ REESKONTU

- Kısa vadeli ticari alacak senetleri için hesaplanan reeskont 122 no'lu hesapta izlenirken uzun vadeli ticari alacak senetleri için hesaplanan reeskont 222 no'lu hesapta izlenir. Benzer durum diğer alacak senetleri için de geçerlidir. Kısa vadeli diğer alacak senetleri 137, uzun vadeli olanlar ise 237 no'lu hesapta izlenir.
- Bu hesaplar aktifi düzenleyici hesap olup pasif karakterlidir. Yani bu hesaplardaki artış hesabın alacak (sağ) tarafında, azalış ise hesabın borç (sol) tarafında muhasebeleştirilmektedir.

ÖRNEK

- İşletme 20.000 TL'lik vadesine 3 ay olan alacak senetleri için dönem sonunda 1.000 TL'lik reeskont hesaplamıştır.

1. 657 REES.FAİZ GİD.	1.000	
122 ALACAK SNT. REES.		1.000

322 - 422 BORÇ SENETLERİ REESKONTU

337 - 437 DİĞ. BORÇ SENETLERİ REESKONTU

- Dönem sonunda senetli borçlar da tasarruf değeri ile gösterilmesi halinde senedin hesap değeri ile peşin değeri arasında oluşan fark borç senetlerinin reeskontudur ve bu tutar işletme için kar niteliğindedir. Dolayısıyla hesaplanan bu reeskont **647 Reeskont Faiz Gelirleri** hesabına kaydedilir.

ÖRNEK

- İşletme 40.000 TL'lik vadesine 3 ay olan borç senetlerinin peşin değeri 35.000 TL olarak belirlenmiştir.

1. 322 BORÇ SNT. REES.	5.000
647 REES. FAİZ GEL.	5.000

ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR

- Vadesinde ödenemeyen alacaklar için vade süresi uzatılabilir ancak bu durumda faiz talep edilir. Talep edilen bu faiz «**642 Faiz Gelirleri**» hesabında izlenir.
- Vade tarihinde ödenmeyen ticari alacaklar önce protesto çekilir. **Senet protestosu** senedin ödenmesini talep eden, ödenmediği takdirde hukuki işlemlerin başlatılacağını ifade eden **noterden** gerçekleştirilen işlemdir.

ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR

- Protesto süresi dolduktan sonrada ödenmeyen Ticari alacaklar icraya verilir. İcra safhasındaki alacakların tahsili şüpheli hale geldiğinden «**128 Şüpheli Ticari Alacaklar**» hesabında izlenmeye başlar. İşletme ödenmeme ihtimaline karşı eğer isterse karşılık hesaplayabilmektedir. Söz konusu karşılık «**129 Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı**» hesabı alacaklandırılmak suretiyle «**654 Karşılık Giderleri**» hesabına kaydedilir.
- Tahsilat gerçekleşirse bu hesap «**644 Konusu Kalmayan Karşılıklar**» hesabı ile kapatılır. Tahsilat gerçekleşmez ise 129 ve 128 No'lu hesaplar kapatılır.
- Tahsili tamamen imkansız olan alacaklara değersiz alacak adı verilir (Ölüm, miras reddi, adres bulamama, iflas kararı vb.) Bu durumda doğrudan oluşan zarar «**689 Diğer Olağan Dışı Gider ve Zararlar**» hesabına kaydedilir.

ÖRNEKLER

- Alıcı Ahmet vade günü ödeme yapamayacağını belirtmiş ve kendisinden 3 ay vadeli 20.000 TL değerinde ve 18. ay vadeli 40.000 TL değerinde senet alınmıştır.
- 3 ay sonra 20.000 TL'lik senet vade günü ödenemediğinden protesto edilmiştir.
- Protesto süresi dolduğunda ödeme yapılmadığından icraya verilmiştir.
- İcraya verilen senetlerin tamamı için karşılık ayrılmıştır.
- İcra safhasında 10.000 TL'lik senet tahsil edilmiştir.
- 1 ay sonra Alıcı Ahmet ölmüştür ve mirasçısı da yoktur.

ÖRNEKLER

1. 121 ALACAK SNT. 20.000
121.04 POTEŞTOLU

121 ALACAK SNT. 20.000
121.01 PORTFÖYDEKİ

2. 128 ŞÜPHELİ TİC. ALACAK. 20.000

121 ALACAK SNT. 20.000
121.02 PROTEŞTOLU

ÖRNEKLER

3. 654 KARŞILIK GİDERLERİ 20.000

129 ŞÜP.TİC.ALACAK.KARŞ. 20.000

4. 100 KASA 10.000

128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAK 10.000

5. 129 ŞÜP.TİC.ALACAK.KARŞ. 10.000

644 KONUSU KALMAYAN KARŞ. 10.000

ÖRNEKLER

6.	689 DİĞ.OL.DIŞI.GİD.ZAR.	40.000
	221 ALACAK SENETLERİ	40.000
7.	129 ŞÜP.TİC.ALACAK.KARŞ.	10.000
	128 ŞÜP.TİC.ALACAK.	10.000